

**T.C. İSTANBUL TİCARET
ÜNİVERSİTESİ**

**DIŞ TİCARET ENSTİTÜSÜ
WORKING PAPER SERIES**

Tartışma Metinleri

WPS NO/166 / 2018-05

**MALEZYA, KÖRFEZ ARAP ÜLKELERİ İŞBİRLİĞİ KONSEYİ ÜLKELERİ
VE TÜRKİYE KATILIM SİGORTACILIĞI PİYASASI**

Zihni İREN*

* zhn.iren@gmail.com, İstanbul Ticaret Üniversitesi Finans Enstitüsü Sigortacılık ve Risk Yönetimi Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi

Özet

Geleneksel sigortacılık Dünya’da İslam alimleri tarafından sakıncalı görülmüştür. Geleneksel sigortacılığa alternatif olarak doğan katılım sigortacılığı, Müslüman nüfusun yaygın olduğu bölgelerde gelişme göstermiştir. Malezya ve Körfez Arap Ülkeleri İşbirliği Konseyi ülkeleri katılım sigortacılığı pazarında kilit oyunculardır. Araştırma kapsamında katılım sigortacılığının Malezya, Körfez Arap Ülkeleri İşbirliği Konseyi ülkeleri ve Türkiye’deki durumu ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Katılım sigortacılığı, Sigorta, Malezya, Körfez Arap Ülkeleri İşbirliği Konseyi, Türkiye

Abstract

Traditional insurance has been found to be objectionable by Islamic scholars in the world. Takaful, which emerged as an alternative to traditional insurance, has developed in regions where the Muslim population is widespread. Malaysia and the Gulf Cooperation Council (GCC) countries are key players in the global Takaful market. The research will focus on development of takaful in Malaysia, Gulf Cooperation Council countries and Turkey.

Keywords: Takaful, Insurance, Malaysia, Gulf Cooperation Council countries, Turkey

Giriş

İslam alimleri tarafından sakıncalı görülen geleneksel sigortacılığa alternatif olarak doğan katılım sigortacılığı, son yıllarda tüm dünyada yaygınlaşmaya başlamıştır. Takafül, tekafül, İslami sigorta gibi farklı isimlerle de anılmaktadır. Türkiye’de katılım bankacılığına paralel olarak katılım sigortacılığı isminin kullanılması uygun görülmüştür.

Katılım sigortacılığı özellikle Asya-Pasifik ve körfez ülkelerinde ilerleme kaydetmiştir. Türkiye’de katılım sigortacılığı piyasası henüz çok yeni olmakla birlikte, ilerleme kaydetmeye başlamıştır. Bir yandan Malezya ve körfez ülkeleri katılım sigortacılığı piyasaları büyümeye devam etmekte iken, bir yandan da Türkiye gibi katılım sigortacılığı geçmişi az olan ancak güçlü bir potansiyele sahip birçok ülkede katılım sigortacılığı kavramı yaygınlaşmaya başlamıştır.

Temel anlamda bakıldığında katılım sigortacılığının geleneksel sigortacılık ile aynı olduğunu söyleyebiliriz. Geleneksel sigorta ve katılım sigortacılığının ortak noktaları koruma ve güvence sağlamalarıdır. Ancak işleyiş sistemlerine bakıldığında katılım sigortacılığının çok daha farklı olduğu görülmektedir. Gerek İslami bakımdan uygunluk gerekse dayanışma esasına dayalı olması, katılım sigortacılığını geleneksel sigortacılıktan ayırmaktadır.

Çalışmada, katılım sigortacılığının özellikleri anlatılmış, global anlamda katılım sigortacılığı piyasasının durumu ve Türkiye katılım sigortacılığı piyasası incelenmiştir.

1. Risk kavramı

Pek çok kaynakta riskin tanımına bakıldığında, farklı tanımlarla karşılaşılmaktadır. Kaynakların çoğunda risk tanımlanırken ‘belirsizlik’ üzerinden durulmuştur, ayrıca ‘zarara yol açan ya da zarar verme kapasitesi olan kişi ya da nesne’ tanımı ile de karşılaşılmaktadır. Ancak bu tanımlar doğru olmakla birlikte sigortacılık sektörü için yeterli değildir. Sigortacılıkta riskin tanımı daha karmaşıktır ve çok daha fazlasını ifade etmektedir. Sigortacılıkta risk “gerçekleşen zararın beklenen zarardan olumsuz sapması” şeklinde tanımlanacak olursa çok daha sağlıklı olacaktır. Çünkü belirsizlik ve tehlikenin sigorta şirketleri açısından risk değeri taşıması, belli bir seviye gerektirir. Sigorta şirketi işin doğası gereği belirli bir grup sigortalının riske maruz kalacağını bilmektedir ve öngörülerini doğrultusunda telafi edebilecekleri hasarları kendi teknikleriyle hesaplama yoluna gitmektedirler. Gerçekleşmiş hasarlar, sigorta şirketlerinin sağlıklı öngörü yapabilmeleri için son derece önemlidir. Sigorta şirketi, hangi üründen ne kadar prim alınması gerektiği, olası hasar durumunda karşılaması gereken tazminat tutarının katlanabilir seviyelerde olup

olmadığına karar verebilmesi için geçmiş verilere ihtiyaç duymaktadır, bu sayede sigorta şirketi olası hasar durumunda kendini koruma altına almaktadır. Söz konusu hasarlar sigorta şirketi için ‘beklenen zarar’ olarak kabul edilmektedir. (Kırkbeşoğlu, 2015, s. 7)

1.1 Sigortanın tanımı ve özellikleri

Sigorta kelimesi latince kökenli olup, ‘güvence’ anlamına gelen ‘sicurta’ kelimesinden gelmektedir. *Sigorta, en basit anlamda, ileride meydana gelme olasılığı bulunan tehlikeden doğacak zararın giderilmesinin, önceden yapılan ödemeler (prim) karşılığında güvence altına alınmasıdır.* Sigorta, aynı riziko karşısında bir topluluğun bir araya gelerek olası hasara karşı kendilerini güvence altına almaları anlamına gelmektedir. Bu birliktelik, olası hasarın gerçekleşme ihtimaline karşı doğacak hasarın şiddetini her bir birey bazında düşürecektir. Kişi sayısı arttıkça, kişi başına düşen olası hasar şiddeti düşecektir. (Güvel & Güvel, 2015, s. 25-26)

Türk Ticaret Kanunu’nda (TTK) yer alan sigorta mukavelesi şu şekilde tanımlanır, “*Sigorta; sigortacının, bir prim karşılığında diğer bir kimsenin para ile ölçülebilir bir menfaatini halele uğratan bir tehlikenin (rizikonun) meydana gelmesi halinde tazminat vermeyi yahut bir veya birkaç kimsenin hayat müddetleri sebebiyle veya hayatlarında meydana gelen belli birtakım hadiseler dolayısıyla bir para ödemeyi veya sair edalarda bulunmayı üstlendiği bir akittir.* (Türk Ticaret Kanunu)

Türkiye Sigorta Birliği (TSB) sigortacılık tanımı ise şöyledir, “*Sigorta, aynı türden tehlikeyle karşı karşıya olan kişilerin, belirli bir miktar para ödemesi yoluyla toplanan tutarın, sadece o tehlikenin gerçekleşmesi sonucu fılan zarara uğrayanların zararını karşılamada kullanıldığı, bir risk transfer sistemidir. Bu sistem sayesinde kişiler, karşı karşıya buldukları tehlikelerin neden olabileceği, parayla ölçülebilen zararlarını, nispeten küçük miktarlarda ödemiş oldukları primler yoluyla paylaşmaktadırlar.* (Türkiye Sigorta Birliği, 2018)

Sigortanın genel prensipleri şu şekilde sıralanabilir,(Yaslıdağ, 2017, s. 56-60)

- Sigortalanabilir Menfaat
- Azami İyi Niyet
- Tazminat Prensibi
- Halefiyet ve Hakların Devri
- Hasara Katılım

- Yakın Neden

Sigortalanabilir menfaat, sigorta ettirme hakkı olarak ta tanımlanabilir, sigortalı ve sigorta konusu yani sigortalı şey ya da sorumluluk arasındaki ilişkiden doğan sigorta ettirme hakkıdır. Sigortanın konusu ile sigorta sözleşmesinin konusu arasındaki fark şu şekildedir, sigortanın konusu sigorta ettirilen şeydir, örneğin elektronik cihaz sigortalarında cihazların kendileri, hayat sigortalarında yaşam. Sigorta sözleşmesinin konusu ise maddi açıdan poliçe sahibinin menfaatidir. Sigorta sözleşmesinin amacı poliçe sahibinin finansal kaybını gidermektir.

Sigorta edilebilir menfaatin unsurları;

- Sigorta edilebilir nitelikte bir mal, yaşam veya sorumluluk bulunmalı ve bunlar sigorta konusunu oluşturmalıdır.
- Sigortalı ile sigorta konusu arasında finansal bir ilişki bulunmalıdır.
- Sigorta ile sigorta konusu arasındaki bu ilişki yasal ve para ile ölçülebilir nitelikte olmalıdır.

Azami iyi niyet, sigorta şirketi ile sigortalı arasında karşılıklı olarak gerçekleşmelidir. Sigortalı sigorta başvurusu esnasında sigorta şirketine, sözleşmenin kabul veya reddine etki edebilecek olan tüm bilgileri vermesi sigortalının azami iyi niyetini gösterirken, olası hasar durumunda sigorta şirketinin hasarı bir an önce sigortalıya ödemesi de sigorta şirketinin azami iyi niyetini gösterir.

Tazminat prensibi, poliçe kapsamında olan bir riskin neden olduğu hasarın ödenmesi amacıyla, sigortalı, lehdar veya üçüncü şahısların sigorta şirketine yapmış oldukları tazminat talebinin yerine getirilmesine ilişkin bir prensiptir. ‘Sigorta Edilebilir Menfaat’ prensibi ile ilişkilidir. Sigortalı, lehdar veya üçüncü şahısların talep ettikleri miktar, sigortacılık ilkesi gereği sigorta bedelini aşmamalıdır ve sigortalının hasar öncesi mali durumunun üzerine çıkartmak gibi kötü bir niyet için bir araç olarak kullanılmamalıdır.

Halefiyet ve Hakların Devri, sigortalının hem sigorta şirketinden hem de oluşan hasarda kusuru olan kişiden tazminat alarak haksız kazanç elde etmesini önlemeye yönelik bir prensiptir. *Sigortacı, sigortalıya herhangi bir ödemede bulunmuşsa, yaptığı ödeme oranında sigortalının yerine geçer ve onun bütün haklarına ‘halef’ olur.*

Hasara Katılım, sigortalı aynı sigorta konusu için birden fazla sigorta şirketi ile sözleşme yapmış ise, olası hasar durumunda her bir şirketten ayrı ayrı tazminat talep etme durumunu ortadan kaldırmaya yarayan bir prensiptir. Bu prensip ile, *risk gerçekleştiğinde, riski teminat altına alan sigortacılar arasında hasarı teminat oranında paylaşım sağlanmıştır.*

Yakın Neden, sigorta poliçeleri, sigorta konusuna ilişkin oluşabilecek tüm hasarları kapsamayabilmektedir, buna bütün riskler adı altındaki kapsamı genişletilmiş poliçelerde dahildir. Sigorta şirketi olası hasar durumunda, hasar nedenini belirleyebilmesi, tazminat ödemesi kararını alabilmesi için teminat kapsamı son derece önemlidir.

1.2 Katılım Sigortacılığı kavramı

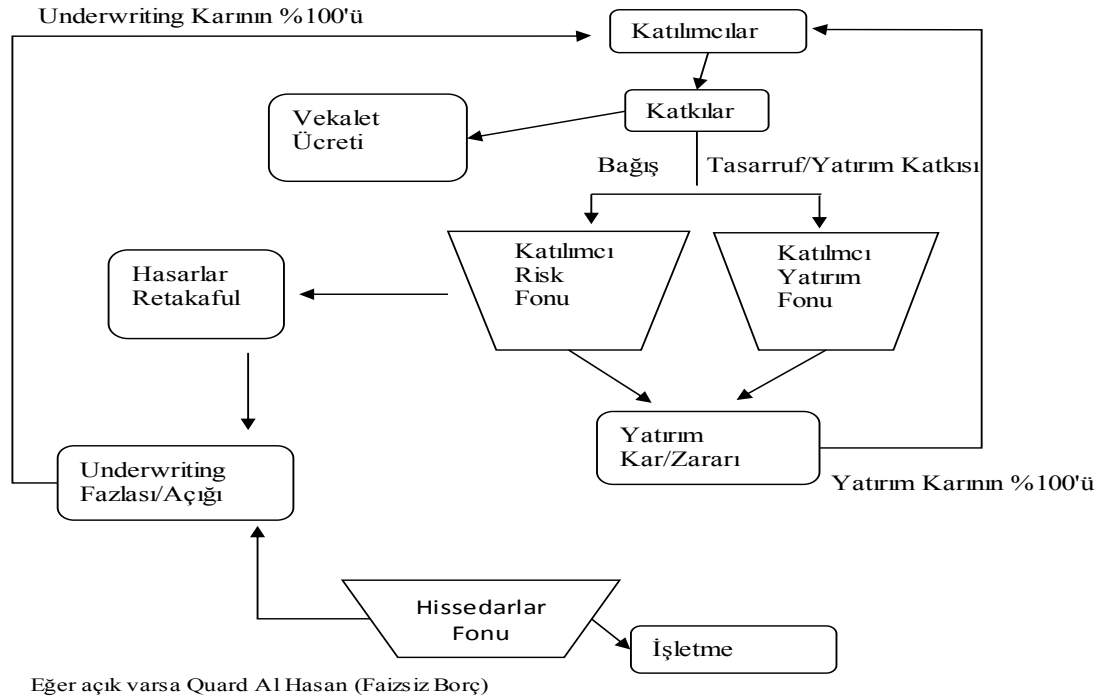
Daha önce belirtildiği üzere Latince kökenli olan, ‘‘güvence’’ anlamına gelen ‘‘sicurta’’ kelimesi farklı yörelerde farklı isimlendirmelerle karşımıza çıkmaktadır. Müslüman dünyasında ilk defa İbn-i Abidin tarafından ‘‘sevkar’’ veya ‘‘sukirta’’ olarak kullanılmıştır. Katılım sigortacılığı yardımlaşma esasına dayanmaktadır. Selçuklular döneminde ‘‘ahilik’’ olarak adlandırılan esnaf birlikleri ile derbent teşkilatlanması benzer bir yapıya sahiptir. Osmanlılarda teavün sandıkları da yine katılım sigortacılığının benzer örneği olarak karşımıza çıkmaktadır ki söz konusu sandıklar lonca teşkilatlarının kurmuş olduğu esnaflar arası yardımlaşmayı amaçlamışlardır. *Arapçada ‘ke fe le’ kökünden gelen tekafül kelimesi dayanışma anlamına gelmektedir. Literatürde ‘İslami Sigortacılık, Faizsiz Sigortacılık, Teavün Sigortacılığı, Katılım Sigortacılığı’ gibi isimlerle de anılan bu yardımlaşma temelli tekafül sigortasını, İslam fukahasının konvansiyonel sigorta sistemine getirdiği eleştiriler nedeniyle geliştirilen ve ilki 1979 yılında Sudan’da kurulan yardımlaşma esaslı bir alternatif sistem olarak tanımlayabiliriz. Sisteme dahil olan her bir katılımcı diğer katılımcıların uğrayacağı zararın karşılanmasında sorumluluk almaktadır. Sigorta şirketinin buradaki görevi organizasyondan ibarettir. Hasar ödeme esnasında yükümlülüğü üstlenen aslında dayanışma çerçevesinde katılımcıların kendileridir. (Gürbüz, Tekafül Teori ve Uygulama, 2017, s. 9-10)*

1.2.1 Katılım Sigortacılığı Uygulanan Modeller

Katılım sigortacılığı uygulamaları kapsamında kullanılan farklı modeller bulunmaktadır. 1979 yılında Sudan’da kurulan ilk katılım sigortacılığı şirketinden günümüze birçok farklı ülkede katılım sigortacılığı şirketlerinin birbirinden farklı modeller uyguladıkları görülmektedir. Bu modellerden başlıca olanları vekalet, mudarebe, hibrit (vekalet-mudarebe) modellerdir. (World Takaful Report, 20.04.2018)

Vekalet Modeli

Operatör şirket, vekalet modelinde katılımcılar adına vekil sıfatıyla işlem yaptığından dolayı, alacağı vekalet ücretini de havuzdaki katılımcılar ile beraber belirlerler. Burada önemli olan husus, vekalet ücretinin en baştan maktu veya nispi olacak şekilde belirlenmesidir. Vekalet ücreti, havuzun işletilmesi esnasında belirlenmemelidir. Bu model daha çok körfez ülkelerinde karşımıza çıkmaktadır. Modelin temel unsuru operatör şirketin poliçe sahibinin vekili olarak hareket etmesidir. Tüm katılım sigortacılığı modellerinde olduğu üzere, operatör şirketin havuzdaki paraya dokunmaması şart olduğundan, şirket kendi giderlerini ancak aldığı vekalet ücreti içerisinde karşılayabilmektedir bu modelde. (Gürbüz, İslam Ekonomisi ve Finansı, 2016, s. 345-346)

Kaynak: Okumuş, **İslami Sigorta Türkiye Uygulaması**, s. 12

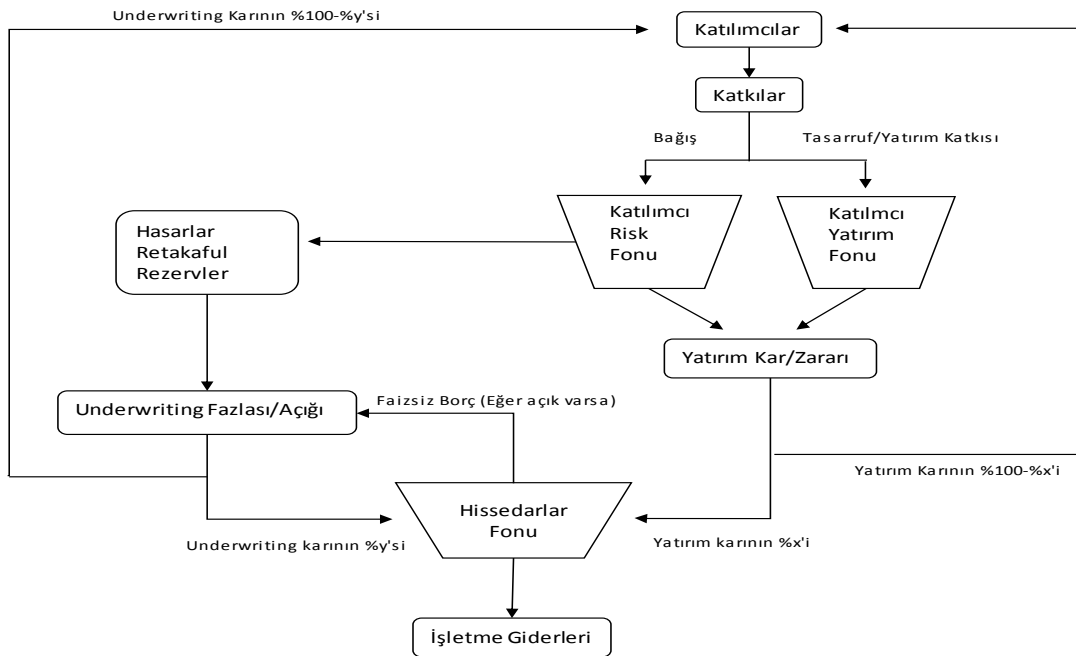
Şekil.1 Vekalet Modeli

Vekalet modelinde, operatör şirket underwriting ve yatırım karlarından pay almaz, sadece vekalet ücreti alabilir. Vekalet ücreti katılımcılar tarafından yapılan tekafül katkılarının sabit bir yüzdesi olarak hesaplanabilir. Operatör şirketin aldığı vekalet ücreti, havuzun iyi yönetilmesi durumunda (underwriting ve yatırım fazlası oluşması durumlarında) artış gösterebilir. (Okumuş, 2014, s. 12)

Mudarebe Modeli

Mudarebe modeli kar zarar ortaklığına dayanmaktadır. Bu modelde katılımcı yapmış olduğu katkı payları ile sermaye tarafını oluştururken, operatör şirket ise uzmanlığını kullanarak fonun yönetimini sağlamaktadır. Yatırımın sonucu bilinmemektedir, kar ve zarar durumu muhtemeldir ve her iki durumda da kar zarar ortaklığı geçerlidir. Underwriting ve yatırım karlarının dağılım oranları gibi detaylar iki taraf arasında en baştan belirlenmektedir. (Okumuş, 2014, s. 12)

Belirlenen paylaşım oranı sonrasında sermaye sahibi katılımcı, birikimlerinin nerede ve nasıl yatırıma yönlendirileceği konusunda yönetimi uzman kişi olan operatör şirketine bırakır. Hasar ve hasar ile ilgili ödemeler, diğer teknik giderler (retakaful giderleri) ödendikten sonra havuzda para kalırsa, önceden belirlenen paylaşım oranları doğrultusunda katılımcılar ve operatör şirket arasında paylaşılır. Şirket kendi giderleri için havuzdaki paraya dokunamamaktadır. Ancak kendi payına düşen tutar içerisinde kendi giderlerini karşılayabilmektedir. Tüm şirket giderleri karşılandıktan sonra kalan para şirket sahiplerinin karı olarak kendilerine ödenir. (Gürbüz, İslam Ekonomisi ve Finansı, 2016, s. 4)

Kaynak: Okumuş, **İslami Sigorta Türkiye Uygulaması**, s. 13

Şekil.2 Mudarebe Modeli

Hibrit Model

Hibrit model, vekalet ve mudarebe modellerinin karması şeklinde ortaya çıkmıştır. Körfez ülkelerinde daha sık görülmektedir. Model hakkında bazı eleştiriler mevcuttur, söz konusu eleştiriler, *hissedarın karlarını maksimize etmeye çalışan işletmeci ile müşterek ve sürdürülebilir bir şekilde risklerini tazmin ve oluşturulan fazlalıktan yarar sağlamaya çalışan katılımcılar arasında bir çıkar çatışması oluşturduğu şeklindedir.* (Gürbüz, İslam Ekonomisi ve Finansı, 2016, s. 346)

1.2.2 Geleneksel Sigortacılık ve Katılım Sigortacılığı karşılaştırması

Katılım Sigortacılığı ile geleneksel sigortacılık arasındaki temel farklar aşağıdaki gibidir. (Gürbüz, İslam Ekonomisi ve Finansı, 2016, s. 337)

- Geleneksel sigortacılık ticari faktörleri esas almaktadır, katılım sigortacılığı ise karşılıklı dayanışma esasına dayalıdır.
- Geleneksel sigortacılık faiz, kumar ve şüphe içerirken, katılım sigortacılığında bu kavramlar yoktur.
- Sigortalıların ödedikleri primler, beklenen risklere karşı sigorta şirketine ait iken katılım sigortacılığında ödenen katkı primleri, diğer katılımcıların olası beklenen risklerine karşı risk fonuna (tekaful fonu) katılır.
- Geleneksel sigortacılık şirketleri sadece mevcut yasalara tabi iken, katılım sigortacılığı şirketleri mevcut yasaların yanı sıra Şeriat Denetleme Kuruluna tabidir.
- Geleneksel sigortacılıkta, sigortalıların ödedikleri primler şirkete gelir kabul edilmekte iken, katılım sigortacılığında katılımcıların ödemiş oldukları katkı primlerinin bulunduğu havuz ile şirket hesapları birbirinden farklıdır.
- Geleneksel sigortacılıkta bütün fazlalıklar sermayedarlara aittir, katılım sigortacılığında fazlalık katılımcılara dağıtılabilir.
- Geleneksel sigortacılıkta yatırımlarda kullanılacak fonların İslami kurallara uygunluğu şart değildir ancak katılım sigortacılığında birikimler İslami finans şartlarına uygun olarak yatırıma yönlendirilmektedir.

2. Dünya’da katılım sigortacılığı

Milleman tarafından yayımlanan Global Takaful Report 2017 çalışmasında katılım sigortacılığı piyasasının global büyüklüğü üzerinde durulmuştur, özellikle de 2015 yıl sonu itibariyle yazılan brüt katkı prim rakamları dikkate alınmıştır.

Tablo.1 Global Katılım Sigortacılığı Branş Oranları

Sektör	Market Payı	Gelir (Milyar USD)	Büyüme Oranı (2015 yıl sonu itibariyle)
Hayat Dışı Katılım Sigortacılığı	83%	12,3	17%
Hayat Katılım Sigortacılığı	17%	2,6	-1%*
Toplam Katılım Sigortacılığı	100%	14,9	14%

Kaynak: ‘Milleman, ‘‘Global Takaful Report 2017’’, 2017 (çevrimiçi)

<http://www.milliman.com/uploadedFiles/insight/2017/Takaful-2017-full-report.pdf> (Erişim

Tarihi: 18.04.2018), s.2.

* Yerel para birimlerinin USD ye karşı değer düşüklüğünden kaynaklanmadır. Yerel para cinsinden hesaplandığında birçok ülkede hayat katılım sigortacılığı pozitif büyüme göstermektedir.

2015 yılı global anlamda hesaplanan toplam brüt katkı primi rakamı 14,9 milyar USD dir. Hayat dışı katılım ve hayat katılım olmak üzere toplam büyüme oranı ise %14 tür. Söz konusu hesaplamalara dahil edilen bölge ve ülkeler aşağıdaki gibidir. (Milliman, s. 2-3)

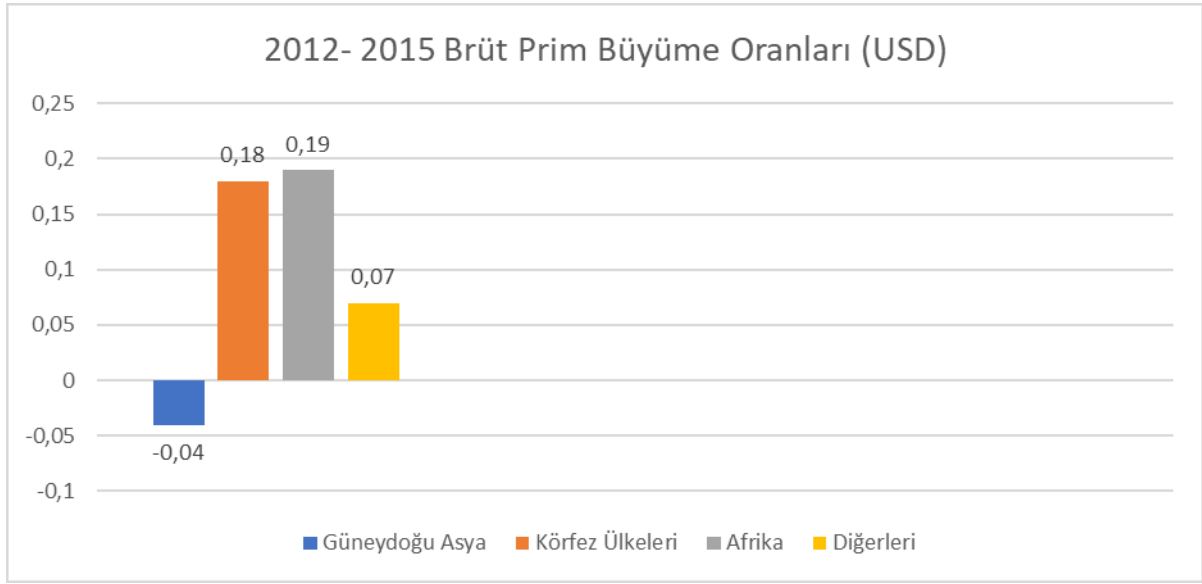
Güneydoğu Asya; Malezya, Endonezya ve Brunei

Körfez Ülkeleri; Bahreyn, Kuveyt, Umman, Katar, Birleşik Arap Emirlikleri, Suudi Arabistan

Afrika; Sudan, Mısır, Kenya, Gambiya, Tunus

Diğerleri; Bangladeş, Pakistan, Türkiye, Sri Lanka, Suriye, Yemen, Ürdün

Veriler Amerikan doları olduğundan dolayı yerel para birimlerinin USD ye karşı değer düşüklükleri göz ardı edilmelidir, özellikle Malezya ve Endonezya yerel para birimlerinin USD ye karşı olan değer düşüklükleri büyüme oranlarının negatif gösterebilmektedir, aslında söz konusu ülkelerin kendi para birimleri üzerinden yapılan hesaplamalar sonucu hayat katılım sigortacılığı branşında büyüme söz konusudur.

Kaynak: ‘Milleman, ‘‘Global Takaful Report 2017’’, 2017 (çevrimiçi)

<http://www.milliman.com/uploadedFiles/insight/2017/Takaful-2017-full-report.pdf> (Erişim Tarihi: 18.04.2018), s.3.

Şekil.3 Global Katılım Sigortacılığı Brüt Prim Büyüme Oranları

2012- 2015 döneminde K.İ.K ülkeleri toplam katılım sigortacılığı büyüme oranı %18 iken, Güneydoğu Asya ülkeleri için (%4) küçülme söz konusudur, bunun nedeni son yıllara Güneydoğu Asya ülkeleri yerel para birimlerinin USD ye karşı değer düşüklüğüdür. Güneydoğu Asya ülkeleri toplam katılım sigortacılığı pazarı pozitif büyümeye devam etmektedir. 2012- 2015 dönemi Afrika ülkeleri büyüme oranına bakıldığında %19 luk bir oran görülmektedir ki nüfusun büyük bir kısmının sigortalı olmadığı için altını çizmek gereklidir, bu bölge katılım sigortacılığı açısından büyük bir potansiyele sahiptir. 2015 yıl sonu brüt yazılan primi 9,7 milyar USD ile en büyük piyasa Suudi Arabistan’ındır. Burada dikkat edilmesi gereken önemli bir nokta vardır, Suudi Arabistan sigortacılık piyasasının tamamıyla İslami şartlara uygunluğu nedeniyle katılım sigortacılığı kapsamında değerlendirilmektedir. Söz konusu 9,7 milyar dolarlık primin büyük bir çoğunluğu hayat dışı branşa aittir. Körfez ülkelerinde hayat dışı katılım branşı katılım sigortacılığı piyasasında baskın iken, Güneydoğu Asya ülkelerinde baskın branş hayat katılım sigortacılığıdır. 2015 yılı küresel hayat dışı katılım sigortacılığı toplam yazılan brüt primlerin %88’i körfez ülkelerine aittir. Global anlamda hayat katılım sigortacılığı lideri Malezya’da 2015 yılında brüt yazılan prim bakımından hayat katılım branşında (%16) lik negatif büyüme söz konusudur ancak bu durum yerel para biriminin USD karşısında değer kaybından kaynaklanmaktadır. Yerel para cinsinden yapılan hesaplamalarda Malezya hayat katılım branşında %4 oranında pozitif

büyüme gerçekleşmiştir. 2015 yılı hayat katılım branşı yazılan prim için Körfez ülkelerine bakıldığında rekor bir büyüme görülmektedir, %34, bu büyümenin en önemli nedeni Birleşik Arap Emirlikleri'ne bağlı Dubai Emirliği'nde hayata geçirilen zorunlu sağlık sigortası uygulamalarıdır. Körfez ülkeleri hayat katılım sigortacılığı penetrasyon oranı çok düşük olduğundan hayat katılım sigortacılığına ilişkin büyük fırsatlardan söz edilebilmektedir. (Milliman, s. 2-3)

3. Türkiye Katılım Sigortacılığı ve Dünya karşılaştırması

Türkiye'de faizsiz kazanç anlayışı, seksenli yıllarda bankacılık alanında ortaya çıkmıştır. Katılım bankacılığında getiri garantisi olmadığı gibi olası zarar durumunda zarara da katılım söz konusudur. Aynı yaklaşım sigorta için de ihtiyaç haline gelince, bazı şirketler mevcut sigortacılık mevzuatının izin verdiği ölçüde 'katılım sigortacılığı' faaliyetlerine başlamışlardır. (Kolcuoğlu, 2017)

20 Eylül 2017 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan Katılım Sigortacılığı Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik ile birlikte, Türkiye mevzuat anlamında katılım sigortacılığı yasal bir zemine oturtulmuştur. Yönetmeliğin üçüncü bölümünde yer alan veri paylaşımı madde 10 gereğince şirketlerin aylık verilerini Hazine Müsteşarlığı ve Türkiye Sigorta Birliği'ne düzenli olarak göndermeleri gerekmektedir. Aşağıdaki tablo Türkiye Sigorta Birliği'nden alınan veriler doğrultusunda Türkiye'deki katılım sigortacılığı prim üretimi rakamlarını göstermektedir. Söz konusu rakamlar 2014-2017 dönemine ait olup Türk Lirası cinsinden verilmiştir. Tablodan da görüleceği üzere gerek hayat katılım gerekse hayat dışı katılım branşlarında istikrarlı bir büyüme söz konusudur.

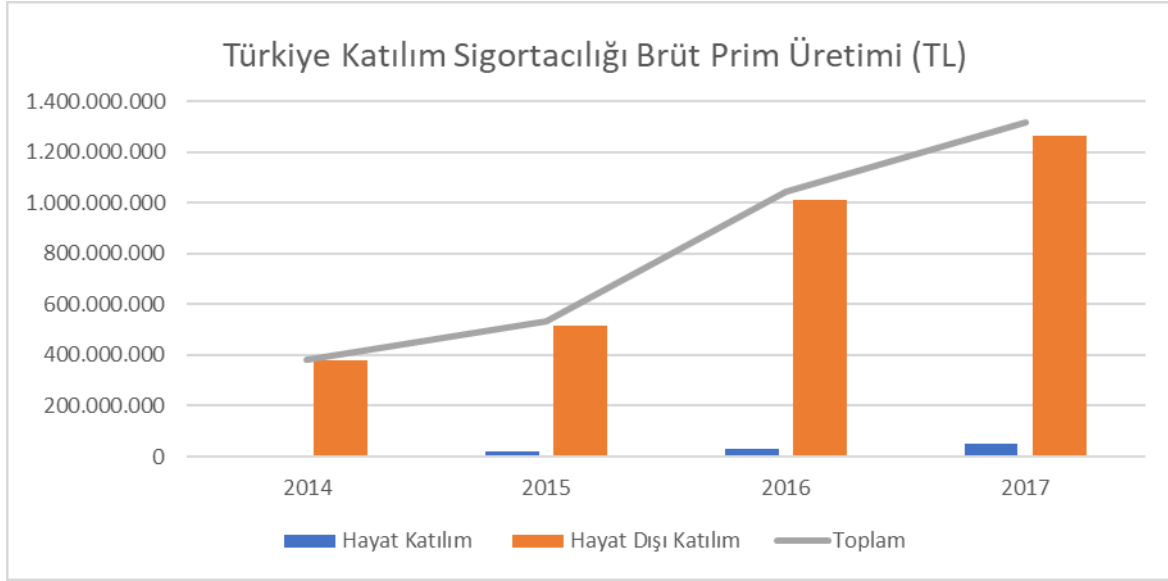
Tablo.2 Türkiye Katılım Sigortacılığı Katkı Primi

Brüt Katkı Primi (TL)	2014	2015	2016	2017
Hayat Katılım	3.388.947	18.414.908	31.582.050	53.014.912
Hayat Dışı Katılım	380.333.095	514.838.117	1.014.029.230	1.262.840.410
Toplam	383.722.042	533.253.025	1.045.611.280	1.315.855.322

Kaynak: Türkiye Sigorta Birliği, <https://www.tsb.org.tr/resmi-istatistikler.aspx?pageID=909> (Erişim Tarihi: 20.04.2018)

2014 yılı hayat katılım prim üretimi 3.388.947 TL iken 2017 yılına gelindiğinde rakamın 53.014.912 TL ye ulaştığı görülmektedir. Yine aynı şekilde, hayat dışı katılım prim üretimi

rakamı 2014 yılında 383.722.042 TL iken 2017 verilerine bakıldığında hayat dışı katılım katkı primi rakamının 1.262.840.410 TL ye çıktığı görülmektedir.

Kaynak: Tablo.2'den yararlanılıp yazar tarafından hazırlanmıştır.

Şekil.4 Türkiye Katılım Sigortacılığı Brüt Prim Üretimi

Hayat katılım branşının, hayat dışı katılım branşına oranla oldukça küçük olduğu görülmektedir. 2014 yılında hayat dışı katılım katkı primi üretimi 380.333.095 TL iken aynı yıl hayat katılım katkı primi üretimi 3.388.947 TL'dir.

Tablo.3 Türkiye Katılım Sigortacılığı Branş Market Payı

Sektör	Türkiye Katılım Sigortacılığı Branş Market Payı			
	2014	2015	2016	2017
Hayat Katılım	0,88%	3,45%	3,02%	4,03%
Hayat Dışı Katılım	99,12%	96,55%	96,98%	95,97%

Kaynak: Tablo.2'den yararlanılıp yazar tarafından hazırlanmıştır.

2014 yılı hayat katılım katkı primi üretimi, toplam katılım katkı primi üretiminin sadece %0,88'ini oluşturuyorken, hayat dışı katılım katkı primi üretiminin payı %99,12'dir. 2017 yılına gelindiğinde hayat katılım market payı oranının %4'lere geldiği görülmektedir. 2015 yılı Türkiye market payı oranı tablo.2 de yer alan 2015 yılı global market payı oranı ile karşılaştırıldığında, Türkiye hayat katılım market payı oranının %3,45 global hayat katılım market payı oranının %17 olduğu görülmektedir. Hayat dışı katılım oranları karşılaştırıldığında ise, Türkiye market payının %96,55 olduğu, global hayat dışı katılım oranının %83 olduğu görülmektedir.

Sonuç ve Değerlendirme

Global anlamda katılım sigortacılığı piyasasının geçmişi 1970'lere dayanmaktadır. Geleneksel sigortacılıkla karşılaştırıldığında henüz çok yeni ve potansiyeli olan bir sektördür. Müslüman nüfusun yoğun olduğu ülkelerde yaygınlaşmaya başlamış, yıllar itibariyle gelişmeye devam etmiş ve günümüzde halen gelişmektedir. Bazı ülkelerde Müslüman olmayanlara da katılım sigortacılığı ürünü satılabilmektedir. Ayrıca gelişmiş ülkeler Amerikan, İngiltere gibi körfez ve pasifik ülkelerindeki bu zengin katılım sigortacılığı fon varlığını kendi ekonomilerine çekmek istemektedir, gerek sukuk gerekse katılım sigortacılığı fon çeşitliliği anlamında hizmet vermektedirler. Bunlar bize gösteriyor ki katılım sigortacılığı artık iyi bir alternatif ve penetrasyon oranlarının düşük seviyelerde olması katılım sigortacılığının potansiyelinin olduğunu göstermektedir.

Malezya katılım sigortacılığı geçmişi olan, altyapısı tamamlanmış, geleneksel sigortacılığa karşı güçlü bir alternatif haline gelmiştir. Her ne kadar Malezya katılım sigortacılığı sigortacılığının günümüzde halen çözülmesi gereken sorunları da olsa, bu Malezya katılım sigortacılığı piyasasının başarısını gölgelendirmemektedir. 1984 yılında katılım sigortacılığı yasası hazır olan bir ülke için bu gelişim normal karşılanabilir.

Türkiye'de katılım sigortacılığı piyasası henüz çok yeni olmakla birlikte özellikle 2014 yılı itibariyle hareketlenme gözlemlenmektedir. Katılım sigortacılığı şirket sayısı artmaya devam etmektedir, ayrıca yazılan brüt prim üretimleri de gelişme göstermektedir.

Kaynakça

Gürbüz, Y. E. (2016). İslam Ekonomisi ve Finansı. (S. Erdoğan , A. Gedikli , & D. Ç. Yıldırım, Dü.) İstanbul: Umuttepe Yayınları.

Gürbüz, Y. E. (2017). Tekafül Teori ve Uygulama. (S. Kaya, F. Yardımcıoğlu, & H. Aslan, Dü.) İstanbul: Ensar Neşriyat Tic. A.Ş.

Güvel, E. A., & Güvel, A. (2015). Sigortacılık. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Kırkbeşoğlu, E. (2015). Risk Yönetimi ve Sigortacılık. Ankara: Gazi Kitabevi.

Kolcuoğlu, U. (2017, Kasım) Sigortacılıkta Yeni Bir Düzenleme Katılım Sigortacılığı <https://www.dunya.com/kose-yazisi/sigortacilikta-yeni-bir-duzenleme-katilim-sigortaciligi/390189> (Erişim Tarihi: 02.04.2018)

Middle East Global Advisors ‘‘World Takaful Report’’ 2016 (çevrimiçi)

http://www.takafulprimer.com/main/downloads/ms_5860.pdf (Erişim Tarihi: 20.04.2018)

Milliman, ‘‘Global Takaful Report 2017’’ 2017 (çevrimiçi) <http://www.milliman.com/uploadedFiles/insight/2017/Takaful-2017-full-report.pdf> (Erişim Tarihi: 15.04.2018)

Okumuş, S. (2014). İslami Sigorta. İstanbul: Türkmen Kitabevi.

Türk Ticaret Kanunu

Türkiye Sigorta Birliği, <https://www.tsb.org.tr/sigorta-tanimlari.aspx?pageID=648> (Erişim Tarihi: 16.04.2018)

Türkiye Sigorta Birliği, <https://www.tsb.org.tr/resmi-istatistikler.aspx?pageID=909> (Erişim Tarihi: 20.04.2018)

Yaslıdağ, B. (2017). Sigortacılık. Ankara: Seçkin Yayıncılık.